

UDSKRIFT
AF
HØJESTERETS ANKE- OG KÆREMÅLSUDVALGS DOMBOG

HØJESTERETS DOM
afsagt fredag den 16. december 2011

Sag 345/2009

Botnskarðshagi,
Kristin Michelsen og
Thormann Vang
(advokat Jógvan P. Lassen for alle)

mod

Tvørhagi innari partur,
Tvørhagi uttari partur,
Liðarhagi vestasti partur,
Liðarhagi mittasti partur,
Kambhagi
(alle selv) og
Liðarhagi uttasti partur
(advokat Christian Andreasen)

I tidligere instans er afsagt kendelse af Udskiftningskommissionen den 30. april 2007 og af Overudskiftningskommissionen den 1. september 2009.

I pådømmelsen har deltaget tre dommere: Niels Grubbe, Vibeke Rønne og Jens Peter Christensen.

Sagen angår udengårdsudskiftning ved Frodba på Færøerne.

Højesteret har efter begæring fra indstævnte Liðarhagi uttasti partur udskilt et spørgsmål om, hvorvidt anken skal afvises, til særskilt afgørelse, jf. § 253, stk. 1 og 2, i den færøske retsplejelov under henvisning til, at de indstævnte hauger ikke er parter i udskiftningsagen.

Sagen er behandlet skriftligt, jf. § 387 i den færøske retsplejelov.

Påstande

Appellanterne, Botnskarðshagi, Kristin Michelsen og Thormann Vang, har påstået anken fremmet.

Indstævnte Liðarhagi uttasti partur har påstået anken afvist.

Indstævnte Kambhagi og Tvørhagi uttari partur har taget bekræftende til genmæle over for Botnskarðshagi, Kristin Michelsen og Thormann Vangs påstand i hovedsagen om ophævelse af Overudskiftningskommissionens kendelse og hjemvisning til fornyet behandling.

Indstævnte Liðarhagi vestasti partur og Liðarhagi mittasti partur har meddelt, at de ikke har bemærkninger til sagen.

Tvørhagi innari partur har ikke svaret.

Sagsfremstilling

Ved kendelse af 1. september 2009 stadfæstede Overudskiftningskommissionen med en enkelt ændring Udskiftningskommissionens kendelse af 30. april 2007 om udengårdsudskiftning ved bygden Frodba på Færøerne.

I Overudskiftningskommissionens kendelse hedder det bl.a.:

”Til trods for at klagen vedrørende det ændrede marketal ikke er fremført rettidig har Overudskiftningskommissionen afgjort at behandle denne klage.

Det kan stadfæstes, at antal får pr. gylden ikke var det samme i alle haugeparterne og at det derfor ikke var muligt at skifte helt efter marketal gylden for gylden. Overudskiftningskommissionen antager, at det under disse omstændigheder i overensstemmelse med udskiftningsloven at ”det nye marketal bliver beregnet ud fra antal får”. Der henvises i denne forbindelse til §§ 25, 26 og 80 i udskiftningsloven. Det bliver lagt til grund, at hver ejer med det fordelingsgrundlag som anvendes, får samme antal får efter udskiftningen som før. I forbindelse med behandlingen i Overudskiftningskommissionen, er intet grundlag påvist for at tilsidesætte denne vurdering, som Udskiftningskommissionen har foretaget, da fordelingsgrundlaget blev fastsat.”

Anbringender

Botnskarðshagi, Kristin Michelsen og Thormann Vang har anført, at den enkelte hauges bestyrelse er kompetent til at repræsentere haugen for retten, herunder i udskiftningskommissio-

ner, jf. den klare og entydige hjemmel i haugelovens § 6. Haugestyrelsen kan således repræsentere haugen, selv om haugen som sådan er upåvirket af selve udskiftningen. Som det fremgår af bemærkningerne til haugelovens § 6, er bestemmelsen nødvendig, da det kan være vanskeligt at få oplysninger om hvem der til enhver tid er ejer i haugen. Der er cirka 300 ejere i sagen, herunder flere dødsboer. Haugestyrelsen må også anses for at have en selvstændig retlig interesse i at få prøvet, om der er hjemmel til at bruge andre fordelingsnøgler end dem, der er fastsat i loven.

Liðarhagi uttasti partur har anført, at det kun er den enkelte ejer eller fæster, der kan optræde som part i den foreliggende udskiftningssag, jf. udskiftningslovens § 4. Haugerne kan ikke optræde som parter, idet udskiftningen ikke vedrører den enkelte hauge som fællig. Haugebestyrelserne har ingen rettigheder i forbindelse med en sag om udskiftning. Botnskarðshagi kan således ikke optræde som appellant, og kendelsen kan ikke prøves, når de berørte ejere og fæstere ikke alle er parter i sagen.

Retsgrundlag

Haugers styrelse og drift er reguleret ved lov nr. 172 af 18. maj 1937 for Færøerne som senest ændret ved lagtingslov nr. 77 af 25. maj 2009 (haugeloven).

Det fremgår af haugelovens § 1, at haugestævnet er den øverste myndighed i fælleshauge.

Af haugelovens § 3 fremgår, at ”Haugestævnet kan træffe Afgørelse i ethvert Haugens Drift og Udøvelsen af de fælles Rettigheder vedrørende Anliggende, som ikke ved Lovgivningen er henvist til anden Afgørelse.”

Haugeloven bygger på et lovudkast indeholdt i forslag og betænkninger afgivet af Den Færøske Landbokommission fra 1911. Her siges det om udkastet til § 3, betænkningens side 23, bl.a.:

”Haugestævnet kan selvfølgelig kun træffe Afgørelse om *Fælligets* Drift og Udøvelsen af de *Fælles* Rettigheder, hvorimod det er afskaaret fra at tage Bestemmelse om Trediemands Ret og Pligt overfor Fælliget saavel som om den enkelte Ejers særlige Rettigheder og Pligter overfor dette...”

I haugelovens § 6 anføres:

”I Forhold til Trediemand (derunder ogsaa enkelt Ejer, der vil gøre en ham tilkom-mende Ret gældende mod Fælliget, eller omvendt) kan Bestyrelsen i alle Anliggender, der vedrøre Haugen som Fællig, optræde paa dettes Vegne. Den kan saaledes i deslige Anliggender sagsøge og sagsøges paa Fælligets Vegne og i det hele repræsentere Fælli-get for Retten saavel som for Forligs-, Udskiftnings-, Landvæsens- og Overlandvæsens-kommissionen. Er ingen Bestyrelse valgt og anmeldt til Sysselmanden, staar det den, som vil søge Fælliget, frit for at søge, hvem han vil, af Haugens Ejere paa Fælligets Vegne.”

I lovudkastet fra 1911, betænkningen side 23 f., anføres det om udkastet til haugelovens § 6, bl.a.:

”Det er formentlig naturligt, at Bestyrelsen i Forholdet udadtil repræsenterer Fælliget, og dette vil bl.a. tjene til betydelig Lettelse i alle Tilfælde, hvor der er Spørgsmaal om Fælligets Optræden for Retten eller for de i andet Punktum nævnte Kommissioner.

Bestemmelsen i sidste Punktum har man anset for nødvendig for Trediemands Skyld, da det for ham kan være vanskeligt at faa Oplysning om, hvem der til enhver Tid ere Ejere i Haugen, og det desuden i de Tilfælde, hvor Bestyrelse burde have været valgt i Henhold til § 4, første Punktum, synes naturligt, at Følgerne af Forsømmelse ikke bør ramme Trediemand.”

I haugelovens § 7 hedder det:

”§ 7. I Forhold til Haugens Ejere er Bestyrelsen at anse som Fuldmægtig. Ligesom Bestyrelsen derfor har at rette sig efter de Forskrifter for Driften, som Haugestævnet vedtager, saaledes har den at sammenkalde Haugestævnet, naar vigtigere Anliggende forefalder, og skal altid gøre det, naar der er Spørgsmaal om Søgmaal af eller imod Fælliget.”

I lovudkastet fra 1911, betænkningen side 24, anføres det om udkastet til haugelovens § 7:

”Ved de i Paragraffen foreslaede Bestemmelser er der formentlig givet de i Havgen interesserede tilstrækkelig Betyggelse imod, at Bestyrelsen skal kunne paaføre Fælliget Skade eller Tab ved egenraadig Optræden.”

Udskiftning er reguleret i lov for Færøerne nr. 147 af 27. marts 1939 som senest ændret ved lagtingslov nr. 110 af 29. juni 1995.

I udskiftningslovens § 4 siges det:

”Ret til at kræve Udskiftning tilkommer Ejer. Lige med Ejer regnes i denne Lov Fæster af Jord i offentlig Eje... Bruger kan ikke kræve Udskiftning, ej heller modsætte sig Udskiftning, som kræves af Ejer.”

Udskiftningsloven bygger ligeledes på Landbokommissionens forslag og betænkninger fra 1911, hvor det om udkastet til § 4, på side 101, om ejeren og brugerens stilling bl.a. anføres:

”opstillede Regler hvile paa den Betragtning, at Udskiftning udgør en saa indgribende Forandring i ejendomsrettens Genstand, at Ejeren, og kun han, bør have Ret til at fremsætte Udskiftningskrav.”

Om fremgangsmåden ved udskiftning af udmark fremgår det af udskiftningslovens § 78, jf. § 6, bl.a., at begæring om udskiftning rettes til sysselmanden og må være skrevet under af mindst 1/10 af det samlede marketal i bygdens udmark. Sagen sættes derefter af sysselmanden under behandling og afstemning på førstkommende grandestævne i bygden. For at den videre kan fremmes, må begæringen på grandestævnet vedtages af ejere, som tilsammen ejer mindst 1/4 af det samlede marketal i bygdens udmark, og som repræsenterer mindst 1/4 af udmarkens ejertal.

Om delingsgrundlaget hedder det i udskiftningslovens kapitel 4:

”§ 25. I Tilfælde af Sameje skiftes efter Marketal, jfr. § 6, for saa vidt ikke Lodsejernes Andele er bestemt ved andet Forholdstal, eller for saa vidt der ikke tilkommer nogen af Lodsejerne særegne Rettigheder i Samejet.

§ 26. I Tilfælde af Ejendomsblanding skiftes uden Hensyn til Marketallet, saaledes at hver Ejer faar igen tilsvarende til, hvad han afgiver.

For saa vidt det, for at opnaa en Forenkling af den tekniske Fremgangsmaade, i Tilfælde af Ejendomsblanding skønnes forsvarligt at skifte større eller mindre Partier af Udskiftningsomraadet paa Grundlag af Marketallet, kan dette dog ske, naar efter en nærmere Undersøgelse af Forholdene begge de af Retten udmeldte Medlemmer af Udskiftningskommissionen ved en Indførsel i Udskiftningsprotokollen erklærer, at Udskiftning paa Grundlag af Marketallet af de paagældende Partier er forsvarlig. Udskiftningsformanden og Sysselmanden (jfr. § 8, 4de Stykke) vejleder Medlemmerne ved denne Undersøgelse, men deltager ikke i Afgørelsen. Fremgaar det af Undersøgelsen, at Forholdene inden for et Taksationsnummer er uensartede, herunder at der foreligger iøjnefaldende Forskel i Jordens Bearbejdning, kan de nævnte to Medlemmer af Udskiftningskommissionen ved Beslutning og Indførsel i Udskiftningsprotokollen fastsætte tillæg eller Fradrag i de enkelte Ejeres Marketal som Grundlag for Udskiftningen.

Hvor Marketallet lægges til Grund for Udskiftningen, opmaales Grænserne for de enkelte Taksationsnumre, men den i § 13 omhandlede Udredning af Grænserne indbyrdes mellem Lodsejerne erstattes af en Opgørelse over Ejerne med Angivelse af deres Marketal, eventuelt med Fradrag eller Tillæg, og den detaillerede Opmaaling og Kortlægning af de enkelte Lodder udelades.”

Af udstykningslovens § 27 fremgår det om udskiftning af indmark, at den lod, der tildeles hver ejer, så vidt muligt udlægges samlet. Bestemmelsen anvendes ligeledes ved skifte af udmark med de lempelser, som forholdene gør nødvendige, jf. § 80.

Udskiftningen såvel som derunder afgiven kendelse, skøn og bestemmelse kan indankes til prøvelse for Overudskiftningskommissionen, jf. udstykningslovens § 82, jf. § 50.

Overudskiftningskommissionens kendelse kan ankes til Højesteret efter reglerne om anke af Overlandvæsenskommissionens afgørelser i § 11 i lov nr. 84 af 31. marts 1926 for Færøerne om Landvæsenskommissioner som ændret ved § 2 i lagtingslov nr. 110 af 29. juni 1995, jf. udstykningslovens § 82, jf. § 57. I § 11 i lov om landvæsenskommissioner anføres det:

”Overlandvæsenskommissionens Kendelser er endelige. Dog staar det den Part, der vil anke over, at Overlandvæsenskommissionen har afgjort Punkter, der ligger udenfor Landvæsenskommissionens Omraade, eller afvist Sager, der ligger indenfor dens Omraade, frit for inden 4 Maaneder fra Kendelsens Afsigelse a[t] indanke denne for Højesteret, der da kun vil have at afgøre, om Overlandvæsenskommissionen har været kompetent eller ikke, og efter Omstændighederne helt eller delvis at ophæve Kendelsen og at afvise Sagen fra eller henvide den til Landvæsenskommissionen, men i øvrigt ikke at indlade sig paa Sagens Realitet.”

Højesterets begrundelse og resultat

Ved udskiftningen er der sket en ændret fordeling af de enkelte ejeres rettigheder bl.a. ved ændringer i fårebesætningstal og marketal, og hovedanbringendet for den ved anken nedlagte påstand er, at Overudskiftningskommissionen ikke har haft hjemmel til som fordelingstal at anvende får i stedet for marketal, jf. § 6 og § 25 i udstykningsloven. Ejerne er parter i sagen for Overudskiftningskommissionen, og tvisten under anken angår retsforholdet mellem ejerne.

Anken skulle derfor være rettet mod de øvrige af udskiftningen omfattede ejere som indstævnte.

Ved § 3, § 6 og § 7 i haugestyrelsesloven fastlægges, hvem der har kompetence på haugens vegne i forhold angående haugens drift og de fælles rettigheder, og hvem der repræsenterer haugen i anliggender, der vedrører haugen som fællig. Disse bestemmelser tager ikke stilling til, hvem der er part i en udskiftningssag som den foreliggende om de enkelte ejeres rettigheder, og bestemmelserne giver heller ikke haugens bestyrelse fuldmagt til at repræsentere de enkelte ejere i en sådan sag.

De i ankestævningen anførte indstævnte hauger er derfor ikke rette indstævnte, og Højesteret afviser derfor sagen.

Thi kendes for ret:

Denne ankesag afvises.

I sagsomkostninger for Højesteret skal Botnskarðshaghi, Kristin Michelsen og Thormann Vang in solidum inden 14 dage efter denne højesteretsdoms afsigelse betale 20.000 kr. til Liðarhargi uttasti partur.

--oo0oo--

Udskriftens rigtighed bekræftes.

Højesteret, den 16. december 2011.

Lisbeth Primdahl Simonsen

kontorfuldmægtig